

## وضعیت پایین دستی صنعت نفت ایران و آینده آن

گفتگو با مهندس محمد آقایی،  
معاون وزیر نفت و

مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش ایران

مدیریت مهندسی ساختمان، مدیریت پالایش، خطوط لوله مسخبرات و مدیریت پخش را تشکیل می‌دهد. اینها نوعاً در کارهای اجرایی و عملیاتی با ماهیت شرکتی کار می‌کنند و شرکت‌های زیرمجموعه‌ای هستند که در سالهای اخیر تشکیل شده‌اند. تعدادی هم مدیریت‌های ستادی هستند، مثل مدیریت برنامه‌ریزی تلفیقی، مالی، اداری، بازرگانی، تعدادی هم واحدهای ستادی وجود دارند، مثل حسابداری، روابط عمومی، بازرسی فنی، کمیسیون معاملات و حقوقی حراست... بنابراین، با موجودیت شرکت ملی پالایش و پخش از آن سال، این شرکت به عنوان یکی از چهار شرکت اصلی وزارت نفت مشغول فعالیت شد.

پس از تشکیل شرکت ملی پالایش و پخش، تا تشکیل دولت آقای خاتمی فعالیت‌ها در این قالب ادامه پیدا کرد، با مصوبه‌ای که در سال ۱۳۷۷ از مجلس گذشت، این امکان برای صنعت نفت کشور به وجود آمد که شرکت‌های ملی نفت ایران، پالایش و پخش، گاز و پتروشیمی بتوانند شرکت‌های فرعی برای خودشان تشکیل دهند، به طوری که عملیات تصدی‌گری نوعاً در این شرکت‌های فرعی شکل بگیرد. این کار در شرکت پالایش و پخش به طور کامل صورت گرفت و ما به تدریج ۹ شرکت پالایشی در کل کشور ایجاد کردیم که همه آنها الان در قالب شرکت و در شکل بنگاه‌های اقتصادی و البته در قالب نظام‌های دولتی در چارچوب قوانین و مقررات دولت جمهوری اسلامی، قانون تجارت، قانون

شرکت ملی پالایش و پخش به عنوان یکی از چهار شرکت زیرمجموعه وزارت نفت مسئولیت خطیر تهیه و توزیع سوخت در کشور را به عهده دارد. طی سالهای اخیر کوشش‌ها قابل توجهی در این شرکت مصروف بهینه‌سازی تولید پالایشگاهی و الگوی مصرف شده و در همان حال تأمین فرآورده‌های کیفی دارای ارزشی افزوده جهت صادرات مورد توجه جدی قرار گرفته است. در مصاحبه ذیل مهندس محمد آقایی ابتدا در مقدمه و سپس در پاسخ به سؤالات اهداف مورد نظر در برنامه‌های اجرایی این شرکت و تحولات جاری در آن را تشریح نموده‌اند، که به نظر خوانندگان می‌رسد:

مورد استفاده قرار می‌گیرد. دیگری اموری پایین‌دستی است که حوزه پالایش و پخش را تشکیل می‌دهد. این فعالیتها جدا از کارهایی است که شرکت ملی گاز در فرآورش گاز و توزیع و انتقال انجام می‌دهد.

● آیا اداره خطوط مخابراتی که قبلاً نیز وجود داشت، در داخل همین شرکت قرار دارد؟

○ بله، در آن زمان که شرکت ملی نفت ایران تصمیم به تفکیک فعالیت‌های پایین‌دستی از بالادستی گرفت، چند مدیریت از شرکت ملی نفت ایران که بعضاً هم عضو هیئت مدیره نفت بودند، کلاً به شرکت پالایش و پخش انتقال یافتند، به عنوان نمونه، مدیریت خطوط لوله مخابرات به این شرکت منتقل شد و سپس به فعالیت‌های تقویت ساختاری و تکمیل خودش پرداخت. به طوری که در حال حاضر در داخل شرکت ملی پالایش و پخش، چهار مجموعه اجرایی و عملیاتی وجود دارد که مجموعاً

پس از آن که در سال ۱۳۷۱ در وزارت نفت این تصمیم گرفته شد که فعالیت‌های پایین دستی از شرکت ملی نفت ایران جدا شود و این شرکت تنها به کارهای بالادستی بپردازد، یعنی اکتشاف و تولید نفت و گاز روی مخازن نفتی و آماده‌سازی آن برای صادرات یا تحویل به پالایشگاه، شرکت ملی پالایش و پخش شکل گرفت. فعالیت‌های این شرکت عبارتند از: مسئولیت انتقال نفت خام به پالایشگاه‌ها و فرآورش نفت خام در آنجا انتقال فرآورده‌ها به مراکز اصلی مصرف، توزیع آن از طریق قطب‌های اصلی مصرف در کل شبکه کشور و کنترل شبکه مخابراتی صنعت نفت و همچنین اجرای پروژه‌های مربوط به فعالیت‌های پایین‌دستی. لذا با تصمیم مزبور در آن سال و تأسیس شرکت ملی پالایش و پخش، عملاً دو شرکت مهم پایین‌دستی صنعت نفت به وجود آمد، یکی پتروشیمی که فرآورده‌های پالایشی و تولیدات شرکت گاز و بخشی از مایعات گازی شرکت نفت استفاده می‌کند، سپس تمام اینها در فرایندهای پایین‌دستی در پتروشیمی

اساسنامه نفت و اساسنامه شرکت ملی پالایش و پخش عمل می‌کنند. به علاوه در شرکت ملی پخش، شرکت خطوط لوله و مخابرات، شرکت مهندسی و ساختمان و شرکت‌های پالایشی، کل فعالیت‌های اجرایی (اجرای طرح‌ها و پروژه‌ها) در قالب نظام شرکتی انجام می‌شود. همچنین، شرکت خطوط لوله و مخابرات نفت که مجموعاً با خود شرکت ملی پالایش و پخش از ۱۴ شرکت تشکیل شده است که شرکت ملی پالایش و پخش به عنوان شرکت مادر و اصطلاحاً پشتیبان<sup>(۱)</sup> برای بقیه عمل می‌کند.

این تغییرات، تأثیرات بسیار شگرفی را به وجود آورد، زیرا این شرکتها از نظام اختیارات غیرمتمرکز برخوردار شدند و متناسب با مسئولیت‌هایی که به آنها واگذار شده بود، اختیاراتی به آنها تفویض شد. این تصمیم سبب شد که قابلیت‌های زیادی در درون آنها رشد بکند و افراد زیادی که درجات تخصصی بالایی هم داشتند و بسیار فعال و سابقه‌دار در امور پالایش بودند، واجد قدرت تصمیم‌گیری اداری شدند و فرهنگ پالایشگاهی کشور رشد زیادی کرد و در قالب نظام غیرمتمرکز شرکتی، بسیاری از اختیارات به خود آنها تفویض شد تا خودشان عمل بکنند و در اساسنامه آنها نیز به این موضوع اشاره شده است. وزارت نفت و خود شرکت پالایش و پخش و مجمع عمومی آن در این رابطه خیلی کمک کردند که این نظام غیرمتمرکز شکل واقعی و عینی پیدا بکند، یعنی حالتی صوری و ظاهری نباشد.

حسن این اقدام در آن است که خیلی از جنبه‌ها را دربر می‌گیرد، از جمله اختیار عمل پروژه‌ها که به آنها محول شده، تنظیم موافقت‌نامه با سازمان برنامه و بودجه و پیگیری مقررات ابلاغی که برای پروژه در اختیار آنها گذاشته شده است. این شرکت‌ها طبق دستورالعملی که در این رابطه در قالب نظام طرح‌های وزارت نفت در اختیارشان گذاشته شده است، عمل می‌کنند و پروژه‌ها را با اختیارات متناسب پیش می‌برند. در طرح‌های مطالعاتی برای بهبود کیفیت فرایندهای پالایشگاهی، تمام حساسیت‌ها برای پیگیری هرچه بیشتر روزآمد کردن فعالیتها با آخرین تکنیک و فن‌آوری روز به خودشان محول شده است. ما به عنوان مجمع، بیشترین کمک را برای بسترسازی این کار فراهم کرده‌ایم، در مسائل تدارکاتی شاید در صحنه پالایشگاهی کشور، این برای اولین بار است که کل مسئولیتها تدارکات به عهده خودشان است،

برای مثال اگر پالایشگاهی در یک قسمت در بهره‌برداری با مشکلی مواجه شود، خودش اقدام می‌کند. این وضعیت مثل گذشته نیست که فقط به انتقال مطلبی در مورد آن مشکل اکتفا می‌کردند که فلان قطعه نیست یا فلان امکان در اختیار ما نیست، الان اختیارات تمام اینها دست خودشان است که هم برای تأمین به موقع برنامه‌ریزی بکنند و هم خودشان در کنار ارزیابی نیازها در طول سال تهیه و تأمین را نیز به عهده داشته باشند، به طوری که با داشتن مسئولیت بهره‌برداری مناسب و مطلوب، از نظر کمی و کیفی تحت تأثیر بعضی کمبودهایی که ممکن است در گذشته با آن مواجه بودند، قرار نگیرند و خودشان در درون شرکت برای رفع کمبودها



## ۹ شرکت پالایشی در کشور ایجاد شده که در شکل بنگاه‌های اقتصادی از نظام اختیارات غیرمتمرکز برخوردار بوده و متناسب با مسئولیت‌هایشان اختیاراتی به آنها تفویض شده است

برنامه‌ریزی بکنند.

این یک نوع درون‌گرایی همراه با قدرت تصمیم‌گیری در درون را برای آنها فراهم آورده است، همچنین در مسائل مربوط به امور تحقیق و توسعه، اختیارات ویژه‌ای در اختیارشان گذاشته شده و در مقابل، مسئولیت‌هایی نیز از آنها خواسته شده است. نکات اساسی مثل پیگیری موارد حسابداری صنعتی و پیگیری موارد قیمت تمام شده و افزایش بهره‌وری، برقراری نظام مدیریت محیط‌زیست و مدیریت کنترل کیفیت، نظام مدیریت ایمنی و اجرای مؤلفه‌های مورد انتظار در تحول نظام اداری پالایشگاه‌ها، مسئولیت‌هایی است که به طور جدی از آنها خواسته شده و ساختارهای مناسب

نیز در اختیارشان گذاشته شده است تا بتوانند با پویایی این مسیر را در جهت دستیابی به اهداف مطلوب به پیش ببرند. یکی از دست‌آوردهای مهم این کار آن بود که نوعاً پالایشگاه‌های ما مجهز به ایزو ۹۰۰۲ شدند، پالایشگاه آبادان نیز با قدری تأخیر امسال آن را دریافت خواهد کرد. حرکت بسیار بزرگی هم در خصوص محیط‌زیست در پالایشگاه‌ها اتفاق افتاده است، هم در اجرای پروژه‌ها و هم در کنترل کیفی بهره‌برداری و ایجاد شرایط مناسب در محیط کار برای بهبود کیفیت محیط‌زیست و رعایت معیارهای زیست‌محیطی. تاکنون پالایشگاه اصفهان و اراک ایزو ۱۴۰۰۱ را دریافت کرده‌اند و بقیه نیز تا پایان امسال آن را دریافت می‌کنند. در گذشته وقتی به صورت مدیریتی عمل می‌کردند، امکان دستیابی به این نتایج مطلقاً برای آنها فراهم نبود، ولی الان خوشبختانه به طور جدی این زمینه فراهم شده است. این پالایشگاه‌ها برای پیگیری کنترل نظام کیفیت و نظام ایزو ۹۰۰۲، قطعاً باید حساسیت‌های مؤثری به عمل آورند تا این استاندارد را برای همیشه حفظ بکنند، به طوری که استمرار آن قابل دفاع باشد. امید دارم تا پایان سال بخش عمده پالایشگاه‌ها استاندارد زیست‌محیطی ایزو ۱۴۰۰۱ را طبق برنامه‌ای که در نظر گرفته‌اند و به ما داده‌اند، اجرا بکنند.

بخشی از پروژه‌هایی که در پالایشگاه‌ها اجرا می‌کنیم، بیشتر توجه به رعایت این معیارهای کیفی است. سرمایه‌گذاری‌های مناسب و خوبی هم در برنامه سوم برای آنها پیش‌بینی کرده‌ایم، موافقت‌نامه‌ها نوعاً به سازمان برنامه و بودجه در این شش ماهه اول سال امضا شد، که بتوانند نهایتاً با تنظیم برنامه‌ای که در برنامه سوم برای آنها پیش‌بینی شده است، به نتیجه برسند.

● **شرکت‌های شما از نظر ملاحظات مالی به چه صورت اداره می‌شوند، مثلاً از این جنبه که به یک شرکت چقدر بودجه داده می‌شود و چقدر درآمدزایی دارد؟**

( ) در گذشته هر پالایشگاهی به صورت مرکز هزینه<sup>(۲)</sup> در نظر گرفته می‌شد، طبیعی است که از نظر تولید نیز برای پالایشگاه برنامه‌ای گذاشته می‌شد و بر اساس آن، کمیت تولید در نظر گرفته می‌شد و مطابق تعداد نیروی انسانی که در پالایشگاه بود، قطعات یدکی و هزینه‌های تدارکاتی که پالایشگاه برای اجرای امر تولید به آن نیاز داشت و کارهایی که باید به صورت پیمانکاری اجرا می‌کرد و همه هزینه‌هایی که به



هر صورت برای اداره یک پالایشگاه متصور بود به صورت یک مجموعه هزینه برای پالایشگاه در آن سال در نظر گرفته می‌شد و با مقداری کم و زیاد کردن هزینه از طریق مدیریت بالاتر و سازمان برنامه و بودجه و صنعت نفت و غیره می‌شد برنامه و بودجه‌ای برای آنها ساخت. به تعبیری گفته می‌شد که اینها مرکز هزینه هستند، درست مثل مجموعه‌ای که برای انجام هزینه، پولی دریافت می‌کند و بعضی مواقع هم اگر هزینه‌های بیشتری نیاز بود، باز هم پولی برای آن هزینه پرداخت می‌شد تا اینکه نهایتاً مجموعه هزینه‌های پالایشگاه به حساب هزینه شرکت نفت می‌رفت و با زمانی که پالایش و پخش تشکیل شده بود به هزینه این شرکت می‌رفت. این کار براساس ممیزی طبقه‌بندی روش بهبود بهره‌وری یا کاهش هزینه‌ها برای هر لیتر محصول تولیدی، خیلی مورد عمل قرار نمی‌گرفت. یکی از دلایل این بود که به درستی نمی‌توانستند کارهای حسابداری صنعتی در پالایشگاه‌ها را که به صورت امور اداره می‌شدند، حاکم بکنند. این برای یک مرکز پالایشگاهی نقص بزرگی است و نوعاً هم در دنیا، پالایشگاه‌ها این گونه اداره نمی‌شوند. اینکه نهایتاً یک شرکت پالایشی برای امور مالی و برنامه پنج ساله‌اش از طریق مجمع خود و از طریق سیاستهای وزارت نفت، یک برنامه کمی تولید برایش مورد نظر است، این در نظام شرکتی هم باید باشد و اصولاً در اساسنامه‌های آنها نیز آمده است، لذا کمیت تولید را باید در قالب مصوبه مجلس از اینها انتظار می‌داشتیم. منتها همه قضیه اینجا نیست، مهمتر آن است که، این کمیت تولید را باید در قالب الگوی پالایشی و الگوی مطلوب پالایشی و مطابق وضع طراحی که برای پالایشگاه در نظر گرفته شده است انجام بدهند، یعنی طوری نباشد که نهایتاً برای حفظ کمیت تولید - یعنی ورودی نفت خام با درصد کمی ضایعات و یک خروجی - با ضعف در فرآورش پالایشگاهی، تولیدات کیفی‌تر را از دست بدهیم، این مورد نظر نبود. بنابراین مهمتر از کمیت تولید، یک استاندارد تولید یا الگوی پالایشی هم برای آنها تعریف کردیم و این خیلی مهم است، به طور مثال اگر تولید می‌کنند، حتماً باید درصدهای مشخصی را بنزین، نفت سفید، گاز مایع، نفت گاز و نفت کوره تشکیل دهد و درصدهای دیگر فرآورده‌های دیگر باشد، زیرا در حدود ۶۹ درصد از برشهای نفتی دیگر را غیر از این پنج فرآورده اصلی در پالایشگاه‌های کشور خودمان تولید

در قالب هزینه‌هایی که برای آنها مصوب شده است، خرج نمایند. ولی اگر الگوی پالایشی را درست اجرا نکنند، درآمد متناسب برنامه را به دست نمی‌آورند و متناسب با آن در هزینه کردنشان گرفتار می‌شوند. بنابراین هر پالایشگاه سعی می‌کند تا آنجا که می‌تواند، بهتر از الگوی ابلاغ شده تولید کند، که درآمد بیشتری به دست بیاورد و بعد بتواند حتی آن درآمد را در قالب بهبود کیفیت خودش با هزینه‌های بهتر استفاده بکند.

● عملکرد پالایشگاه آبادان که نفت کوره بالایی تولید می‌کند، این شبهه را به وجود می‌آورد که عملکرد بسیاری از پالایشگاه‌ها ممکن است از جهاتی غیراقتصادی باشد. اینکه شما فرمودید برنامه براساس کار است، حالا عملاً تا چه حد این قضیه موفق بوده است، معلوم نیست، البته این بحث مطرح است که اگر نفت خام آن را بفروشیم، شاید قیمت بالاتری نسبت به تولیدات پالایشگاه آبادان داشته باشد. بفرمایید که تا چه حد در این کار پیشرفت وجود داشته است؟

(۱) این مطلب شما فراز دیگری از بحث را مطرح می‌کند که در قبل اشاره‌ای به نفت خام کردید. چیزی که من توضیح دادم به بحث گریز از مرکز هزینه و تبدیل یک پالایشگاه به مرکز درآمد برمی‌گردد، بنابراین مدلی که انتخاب کردیم، این مدل بود که کارایی خودش را در این دو سال اخیر به خوبی نشان داد. به عبارتی، درآمدزایی پالایشگاه منوط به مدیریت تولید است و اگر مدیریت تولید را که برگرفته از الگوی مبتنی بر

می‌کنیم، این میزانها را باید در قالب کمیتی که تولید می‌کنند با رعایت استانداردها و الگوی پالایشی در پالایشگاه‌ها محقق بکنند، برای اینکه این درصدها رعایت بشود، باید یک مدیریت تولید اعمال می‌کردیم و با روش‌های کاربردی مناسب که یکی از ابزارهای ما ابزارهای مالی است و برای بهینه کردن تولید عمل می‌کردیم، عملاً چه شیوه‌ای را باید اتخاذ بکنیم تا نهایتاً بتوان به شرکت دائماً بهبود کیفیت داد. به خصوص از لحاظ بهره‌وری‌های اقتصادی، یکی از مطالب همین است که ما بتوانیم اعمال الگوی تولید را از طریق مدیریت تولید و در مغز این مدیریت تولید با مدیریت مالی کنترل بکنیم. برای اینکه کمیت تولید را در قالب طیف تولیدات با درصدهای مورد نظری که الگوی پالایشی به آنها دیکته می‌کند به دست بیاوریم، برای هر کدام از تولیداتشان یک قیمت واحد گذاشته‌ایم، یعنی نفت کوره نازلترین قیمت تولید و LPG بنزین بالاترین قیمت را دارند. نهایتاً اگر اینها را محاسبه بکنیم، در قالب الگویی که باید تولید بکنند، حاصلش را به طور تجمعی یعنی مجموعه حاصل ضرب کمیت‌های تولید هر محصول در قیمت مورد نظر آن محصول - طوری حساب می‌کنیم که بتوانند جوابگوی هزینه‌های پالایشی باشد. در هر صورت، حاصل ضرب تجمعی اینها، طوری عمل می‌کند که بتواند نهایتاً هزینه‌ای را که آنها می‌خواهند به دست بیاورند، از قبل درآمدی باشد که آن درآمد عبارت است از رعایت دقیق الگوی تولید این محصولات. اگر آن الگو را اجرا کردند، آن درآمد برای آنها حاصل می‌شود و آن درآمد را می‌توانند

یک طرح است، اعمال نکنند در درآمدی که برای پالایشگاه به وجود می‌آید، ضرر می‌کنند. بنابراین پالایشگر و هیئت مدیره پالایشگاه ما دائماً هم دغدغه کمیت تولید را دارد و هم مهمتر از آن، دغدغه کیفیت تولید را دارد، چرا که اگر این کیفیت تولید رعایت نشود و الگوی پالایشی ابلاغ شده را رعایت نکنند، درآمدش هم کاهش می‌یابد و برای اینکه درآمد برای سیستم خود ایجاد کند و بتواند خوب خرج کند، باید کیفیت را اعمال بکند و دائماً کیفیت را افزایش بدهد و همیشه توجه به مدل مطلوب پالایشی داشته باشد که در آن الگوی پالایشی و در قالب طراحی مشخص شده، فرضاً نفت کوره چقدر باید باشد. حالا به آن سؤال شما برمی‌گردم، توجه کنید، در مورد پالایشگاه‌ها بحث مهمی وجود دارد که نباید راحت از کنار آن گذشت، در ۴۰ تا ۵۰ سال پیش که ساخت پالایشگاه در کشور ما رایج شد تا همین سالهای اخیر، اصولاً احداث پالایشگاه‌ها از یک فلسفه و هدف محوری پیروی می‌کرده که عبارت بوده است که اینکه پالایشگاه بسازیم تا سوخت کشور را تأمین کنیم. هدف این بود که نیازهای کمی در هر یک از این فرآورده‌های اصلی در کشور با گسترش و توسعه پالایشگاهی جواب داده بشود و متناسب با همان هم توسعه پالایشگاهی به وجود می‌آمد. بنابراین پالایشگاه‌های ما بر مبنای پالایش سوخت ساخته می‌شدند، پالایشگاه برای تأمین سوخت کشور ساخته می‌شد، سوخت مورد نیاز هم بنزین بود، هم گازوییل، نفت سفید و هم LPG و نفت کوره بود. نفت کوره در کشور ما به عنوان یک سوخت مناسب در خیلی از مراکز تولیدی و صنعتی به عنوان سوخت حرارتی استفاده می‌شد. بنابراین مطابق با آن پالایشگاه می‌ساختند، حتی باید توجه داشته باشیم که در پالایشگاهی مثل بندرعباس که آخرین پالایشگاه ما بود، الگوی پالایشی طوری در نظر گرفته شده بود که در حدود ۲۸ یا ۲۹ درصد نفت کوره تولید نماید، پالایشگاه آبادان که اشاره فرمودید، اصلاً در کنار آب احداث شده و یکی از فلسفه‌ها انتخاب آن نزدیکی به مناطق تولید نفت بوده است که جدا از مصرف داخلی، بخشی از محصولات آن صادر هم بشود. بنابراین در این مدل کلی که حتی در مورد پالایشگاه آبادان هم که بخشی از محصولاتش حالت صادراتی داشت، استفاده می‌شد یک پالایشگاه تأمین سوخت است و در مورد آبادان عملاً الگوی ۴۰ تا ۴۵ درصد تولید نفت کوره چیزی بود که پایه

طراحی پالایشگاه بود. بنابراین اگر بخواهیم این موضوع را در زمان کنونی به عنوان یک امر مذموم در نظر بگیریم، حرف درستی است، که چرا پالایشگاه نفت کوره بالا تولید می‌کند. در زمان طراحی باید به سؤال قبلی شما پاسخ داد، بنابراین وقتی به زمان طراحی می‌رسیم، باید گفت طراحی این گونه بوده، یعنی در آن زمان باید دید که اندیشه حاکم چه بوده است. حتی موقعی که تصمیم‌گیری راجع به پالایشگاه بندرعباس بود، در آن زمان تصمیم‌گیری این بوده است که باید پالایشگاه تولید سوخت بسازند، اما وقتی به شرایط کنونی می‌رسیم، طبیعتاً انتظار بر این است که دائماً باید پالایشگاه‌ها را روزآمد کنیم، الگوی پالایش را کیفیت ببخشیم، از



## در پالایشگاه‌ها

که در قالب شرکت اداره می‌شوند

### اعمال الگوی تولید

### از طریق مدیریت تولید

### و مدیریت مالی

### مورد توجه قرار دارد

فناوری‌های نوین استفاده کنیم، یعنی به تعبیری هدف‌گذاری را برای پالایشگاه‌ها عوض بکنیم، یعنی اگر به فرض در حال حاضر ما آن پالایشگاه‌ها را می‌ساختیم که از ۴۰-۵۰ سال پیش به این طرف شروع کردیم، طراحی کردیم و ساختیم و استفاده می‌کنیم، الان چه مدلی را انتخاب می‌کردیم، قطعاً الان به آن طرفی می‌رفتیم که کمترین فاصله را با سیستم «غیرسوختی» داشته باشیم. به هر ترتیب پالایشگاه‌هایی ساخته شد، هدف‌گذاری الان باید تغییر کند و الان مشخص شده است که چیست، بنابراین ما در حال حاضر ابتدا باید هدف‌گذاری را تعیین می‌کردیم و مطابق هدف‌گذاری کارهایی می‌کردیم که با این هدف

مطابق باشد، بالطبع باید سرمایه‌گذاری کرد و طراحی‌ها را تکمیل کرد و در سیستم اصلاحات به وجود آورد.

### ● چقدر می‌توان اصلاح کرد؟

(۱) باید دید که هدف اولیه را چه چیزی قرار می‌دهیم، یعنی شکل منطقی قضیه این گونه است، هدف‌گذاری‌ها الان در این جهت است که پالایشگاه را کیفی کنیم، به طوری که پالایشگاه بتواند برای ما به عنوان یک ابزار تولید ارزش افزوده، به خصوص در بعد صادراتی آن عمل کند، مخصوصاً پالایشگاه‌ها را باید آن چنان روزآمد نماییم و طراحی آن را اصلاح کنیم که فقط ۵ فرآورده اصلی محور تولیدات نشود، بلکه تا می‌توانیم زنجیره‌های تولیدات دیگر را هم در پالایشگاه‌ها فراهم نماییم و به خصوص روی فرآورده هم تا آنجا که امکان دارد بتوانیم کیفی‌تر تولید نماییم، یعنی مؤلفه‌های تولیدی یا مشخصات تولید هر کدام از این فرآورده‌ها دائماً بهبود کیفیت پیدا کند، گوگرد کم شود، اجزای آروماتیک کم شود، به خصوص در بنزین اکتان دائماً بالا برود و سرب کاهش پیدا بکند و حذف شود.

هدف دوم، بحث سوخت داخلی است که همانند سابق همچنان پابرجاست یکی از عرصه‌های سوخت داخلی، سوخت خودروهاست، چه گازوییل و بنزین و سوخت خانگی، کارخانجات و غیره. هدف سوم که بحث تولید حلقه‌های متنوع تولیدات است، بالطبع هدف ما این است که بتوانند ماده‌های اولیه برای حلقه زنجیر تولیدات پایین‌دستی دیگری که بیرون از پالایشگاه‌ها می‌توانند تولیداتی را داشته باشند، تولید کنند، مثل کارخانه‌های پتروشیمی و کارخانجاتی که انواع فرآورده‌های پایین‌دستی پالایشگاه‌ها را تولید می‌کنند که می‌توانند برای خیلی از محصولات تولیدی کشور ما مؤثر باشد. بنابراین هدف در مجموع کیفی کردن و رشد صادرات و رشد و تنوع بخشیدن به محصولات تولیدی برای تولیدکنندگان داخلی و نیز تأمین سوخت داخلی است. سوخت داخلی به این دلیل هدف دوم است که ما دنبال این هستیم که هم مدیریت مصرف برای سوخت داخل اعمال بکنیم و هم جایگزینی برای گاز قرار دهیم، کما اینکه اگر در سال ۶۸ در الگوی مصرف، از مجموع مدل مصرف کشور ۲۵ درصد گاز در کشور مصرف می‌شد، ۷۵ درصد دیگر فرآورده‌های مایع بود که

الان این نسبت به حدود ۴۵ و ۵۵ درصد رسیده‌ایم و در آینده انتظار بر این است که این روند تغییر نکند تا ما با مدیریت مصرف و نیز جایگزینی گاز این کار را انجام بدهیم. متناسب با این جهت‌گیری اصلی است که برنامه سوم شکل گرفته است، یعنی الان برای تمام پالایشگاه‌ها طرح‌های جامع شامل اصلاح طراحی و استفاده از مشاوران داخلی و خارجی و سرمایه‌گذاری کردن روی این قضایا در حال پیگیری است. به علاوه اینکه ما در همه پالایشگاه‌ها بتوانیم این هدف‌گیری را در قالب طرح‌های مختلف هم تعریف و هم طراحی و هم اجرا کنیم و با اجرا هم قطعاً سرمایه‌گذاری بکنیم، این فعالیت بسیار گسترده است. الان کارهایی که در بخش هیدروتریتینگ<sup>(۳)</sup> در تهران و تبریز آغاز شده و طراحی آن در حال انجام است، یعنی سیستم گوگردزایی از فرآورده‌هایی که تولید می‌کنند، به خصوص روی گازوییل که ما بتوانیم نهایتاً فرآورده‌های کیفی‌تری را از این دو پالایشگاه تولید نماییم. در اصفهان بحث پالایشگاه کت‌کراکر<sup>(۴)</sup> مطرح است، یعنی سیستم جدید کت‌کراکر (شکست مولکولی از طریق کاتالیزور) با ظرفیت بالا که در کشور تولید بنزین را هم افزایش بدهیم و هم کیفی‌تر بکنیم. در هر پالایشگاهی متناسب با وضعیت خودش، دائماً این اصلاح الگو را حاکم کردیم. البته در پالایشگاه بندرعباس، سرمایه‌گذاری‌هایی را مورد توجه قرار دادیم که بتواند دائماً وضع الگوی تولیدی‌اش اصلاح بشود و بهبود کیفیت داده بشود. در پالایشگاه‌های کرمانشاه، تهران و شیراز نیز به همین ترتیب کارها در حال انجام است. در آینده نزدیک در پالایشگاه لاوان، واحد تبدیل کاتالیستی شروع به بهره‌برداری می‌کند که این خود جهش بزرگی در تغییر الگوی پالایشی پالایشگاه لاوان است، چون واحد تقطیر لاوان نوعاً برای تولید گازوییل و نفت کوره کشتی‌ها تأسیس شده بود، در صورتی که الان به دنبال تولید بنزین با کیفیت بالاتر هستیم. در مورد پالایشگاه آبادان، برنامه بسیار وسیعی را در نظر گرفته‌ایم، در این خصوص امسال سه کار مهم به طور موازی در حال انجام است، که آن را توضیح می‌دهم: یکی از آن کارها که به مناقصه هم رفتیم و خیلی اهمیت دارد، این است که ما بتوانیم واحد تقطیر ۸۵ را اصلاح نماییم و همچنین واحد تقطیر در خلاء و واحد نمک‌زدا در آنجا تأسیس نماییم که بتواند میزان نمک نفت‌خام ورودی را کاهش دهد. قسمت دیگری که به طور

جدی دنبال می‌شود، احداث واحد غلظت‌شکن در پالایشگاه آبادان است. کار دیگر این است که یک واحد آلکلاسیون را در آنجا بازسازی بکنیم و حتی یک واحد جدید آلکلاسیون در آنجا احداث نماییم و همچنین احداث واحد ایزومریزاسیون در آنجاست، واحد کت‌کراکر را اصلاح کردیم و اخیراً در عملیات تولیدی قرار گرفت و واحد کت‌کراکر دیگری را در پالایشگاه آبادان طراحی می‌کنیم که بعداً با سرمایه‌گذاری واحد جدیدی را احداث بکنیم. اقدامات دیگری در پالایشگاه آبادان برای تطبیق با معیارهای زیست‌محیطی در حال انجام است، لذا ما الگوی پالایشی را در پالایشگاه آبادان به طور پیگیر اصلاح می‌کنیم. همه اینها نیازمند سرمایه‌گذاری‌های سنگینی



## هدف‌گذاری فعلی در اداره پالایشگاهها در این جهت است که محصولات کیفی تولید بشود به طوری که پالایشگاه‌ها بتوانند علاوه بر تأمین سوخت داخلی به عنوان یک ابزار ارزش افزوده در بعد صادراتی عمل کنند

است و پیش‌بینی می‌شود ظرف ۵-۶ سال آینده، بالغ بر ۶۰۰ یا ۷۰۰ میلیون دلار در این پالایشگاه سرمایه‌گذاری خواهیم کرد که نهایتاً خودمان را به این هدف‌گذاری نزدیک نماییم، کارها هم یا شروع شده و یا در مرحله مناقصه و یا در مرحله طراحی است. این هدف‌گیری‌ها در مورد پالایشگاه بندرعباس و آبادان بسیار چشم‌گیر است، در مورد پالایشگاه‌های دیگر هم این ملاحظات رعایت شده است، پس با این توضیحات، تنها یک قسمت از سؤال شما باقی می‌ماند و آن اقتصادی بودن تولید پالایشگاه آبادان است. این دقیقاً به قیمت نفت‌خام باز می‌گردد، به ویژه، در مورد پالایشگاه آبادان، اگر قیمت نفت‌خام خیلی پایین باشد، چون قیمت

نفت‌کوره رابطه چندانی مستقیمی با قیمت نفت‌خام ندارد، قیمت نفت‌کوره خیلی پایین نمی‌آید. در این صورت پالایشگاه آبادان اصلاً اقتصادی نیست، یعنی ما هم معتقدیم که در شرایطی بهتر است نفت‌خام را بفروشیم، اگر در شرایطی قیمت نفت‌خام از یک سطحی پایین‌تر بیاید، اصلاً بهتر است که نفت‌خام آنجا را صادر کرد، البته این دید اقتصادی قضیه است، ولی در شرایط کنونی که قیمت نفت‌خام بالاست و قیمت نفت کوره هم متناسب با آن به صورت خطی است همین الان اگر محاسبه نماییم، پالایشگاه از نظر ورودی و خروجی اقتصادی است و ما این محاسبات را داریم، منتها علت اینکه در شرایطی که قیمت نفت‌خام پایین می‌آید و اداره پالایشگاه اقتصادی نیست، به دلیل مسائل منطقه‌ای و جلوگیری از بیکاری و پیشگیری از مسائل اجتماعی ناشی از بیکاری، تولید را ادامه می‌دهیم. در مورد صادرات، سه مؤلفه مطرح است: یک بحث مدیریت مصرف است و دیگری جایگزینی گاز و یکی هم بحث افزایش تولیدات پالایشگاهی، ما هم این امکان را ایجاد کردیم که کاهش در مصرف در این سه سال گذشته ایجاد کنیم، ضمن اینکه نارضایتی به وجود نیآوریم، یعنی کم تحویل ندهیم، آن چیزی که نیاز جامعه است، تحویل داده بشود، ولی اثری که ایجاد کرد این است که این سه مؤلفه با کنترل مصرف نهایتاً و با جایگزینی گاز که صورت گرفته، افزایش در صادرات را برای ما به دنبال داشته است.

● روند مصرف فرآورده‌های نفتی را چگونه ارزیابی می‌کنید و در صورت تداوم روندهای موجود وضعیت مصرف صادرات نفت‌خام در آینده چگونه خواهد بود؟  
( ) متناسب با مصرف و میزان تولیدات، واردات ما هم تغییر می‌کند، بنابراین هم به دلیل رشد تولید و هم کنترل مصرف در کاهش واردات رشد داشته‌ایم، حتی دیگر در سال ۷۷ و ۷۸ واردات نفت سفید و نفت گاز عملاً متوقف شد و در سال ۷۸، وارد صادرات نفت سفید و نفت گاز شدیم، اعداد مربوط به واردات بنزین به عنوان تنها چیزی که هنوز وارد می‌کنیم نیز در سال ۷۸ تقلیل پیدا کرده است.

● این اتفاق در خصوص کاهش مصرف است یا تولید پالایشگاه‌ها و یا هر دو؟  
( ) کیفیت و میزان تولید پالایشگاه‌ها تغییر

کرده است و علاوه بر آن، مدیریت مصرف اعمال شده در کنترل فرآورده‌ها به خصوص روی نفت سفید، گازوییل و نفت کوره و جایگزینی گاز به جای این فرآورده‌ها نیز یک عامل عمده بوده است. حاصل این کار چیست: ما در سال ۷۸ برای اولین بار ۸۷۸ میلیون لیتر نفت سفید، ۲۷۷۰ میلیارد لیتر نفت گاز، به علاوه ۱۸۱۷۸ میلیارد لیتر نفت کوره و روی هم ۲۱ میلیارد لیتر صادرات داشتیم که تقریباً حدود ۲۰ میلیون تن می‌شود و این میزان برای ما حدود ۲/۷ میلیارد دلار درآمد داشته است. در صورتی که پیش‌بینی برنامه فقط حدود ۱/۲ میلیارد دلار بود که به این ترتیب هم قیمت بالا رفت و هم کمیت، این درآمد از امسال به شرکت نفت برمی‌گردد. پارسال به خزانه می‌رفت و بعد مطابق بودجه به ما پول می‌دادند، پارسال انگیزه به این شکل نبود و انگیزه این بود که ما واقعاً به عنوان یک حرکت ملی صادرات را رشد دهیم. چون واقعاً سهم بودجه ما مشخص بود و در بودجه مصوب نیز آمده بود.

در پتروشیمی الان حول و حوش ۵۰۰ میلیون دلار صادرات فرآورده‌های پتروشیمی داریم. سال گذشته در پالایشگاه‌ها بالغ بر ۲/۵ میلیارد دلار فقط صادرات فرآورده‌ها داشتیم.

### ● آیا این موضوع عمدتاً به افزایش مصرف گاز برمی‌گردد؟

○ سه تا دلیل وجود داشت که ذکر شد: ۱- جایگزینی گاز، ۲- مدیریت مصرف و ۳- رشد تولید پالایشگاهی به دلیل اصلاح الگو. فرضاً در مورد نفت سفید جایگزینی گاز نداریم، زیرا بیشتر در روستاها مصرف می‌شود و شهرکها که در آنجا اصلاً جایگزینی صورت نمی‌گیرد، علت آن، مدل الگوی مصرفی بود که ما اعمال کردیم. یا در مورد گازوییل در خیلی جاها مثل مراکز کشاورزی، غیر صنعتی، خانگی، تجاری، به خصوص در شهرکها و روستاها استفاده می‌شود که بعضاً جایگزینی گاز صوت نگرفته است و این موضوع بیشتر به مدیریت مصرف بازمی‌گردد، یعنی مدل‌سازی و سهمیه‌بندی استانی، شهری، خانوارها و رعایت این سهمیه‌بندی در کشور.

● با توجه به اینکه سیاستهای قیمتی در خصوص کنترل مصرف فرآورده‌های نفتی عملاً امکان‌پذیر نشده، در مقابل چه اقداماتی روی سیاستهای غیرقیمتی صورت پذیرفته

است؟

○ توضیحاتی که راجع به کنترل مصرف و جایگزینی گاز دادم، اصولاً حیطه بحث بسیار وسیعی را در جزئیات به دنبال خواهد داشت، ما راجع به هر فرآورده‌ای باید جداگانه بحث نماییم. نمی‌توان یک جا یک بحث تخصصی را عنوان کرد. به عنوان نمونه، این سؤال شما شاید بیشتر به جهت‌گیری بنزین بازمی‌گردد، در مورد بنزین وقتی می‌خواهید بهبود مصرف فراهم بکنید، تعداد زیادی از مؤلفه‌ها را باید رعایت نمایید، یکی از مهمترین آنها قیمت است، ولی صرفاً توجه به قیمت، در تجزیه و تحلیل کردن بحث کفایت نمی‌کند، چیزهای دیگر هم وجود دارد که می‌تواند کاهش مصرف بنزین را به وجود آورد،



## در مورد صادرات سه مؤلفه

### مدیریت مصرف و جایگزینی گاز

### در تأمین سوخت داخلی

### و افزایش تولیدات پالایشگاهی مطرح است

از جمله اصلاح طراحی موتور و اصلاح طراحی تزریق سوخت به موتور و سیستم کاربراتور. وقتی سیستم سوخت تزریقی را برقرار بکنید، حدود ۲۵ درصد از سوخت خودرو را کاهش می‌دهید و این به سخت‌افزار سیستم بازمی‌گردد، قیمت یک بحث نرم‌افزاری است، بحث دیگر در مورد تعمیر و نگهداشت ماشین است، وقتی که تعمیر و نگهداشت انجام ندهیم، طبعاً مصرف بالا می‌رود.

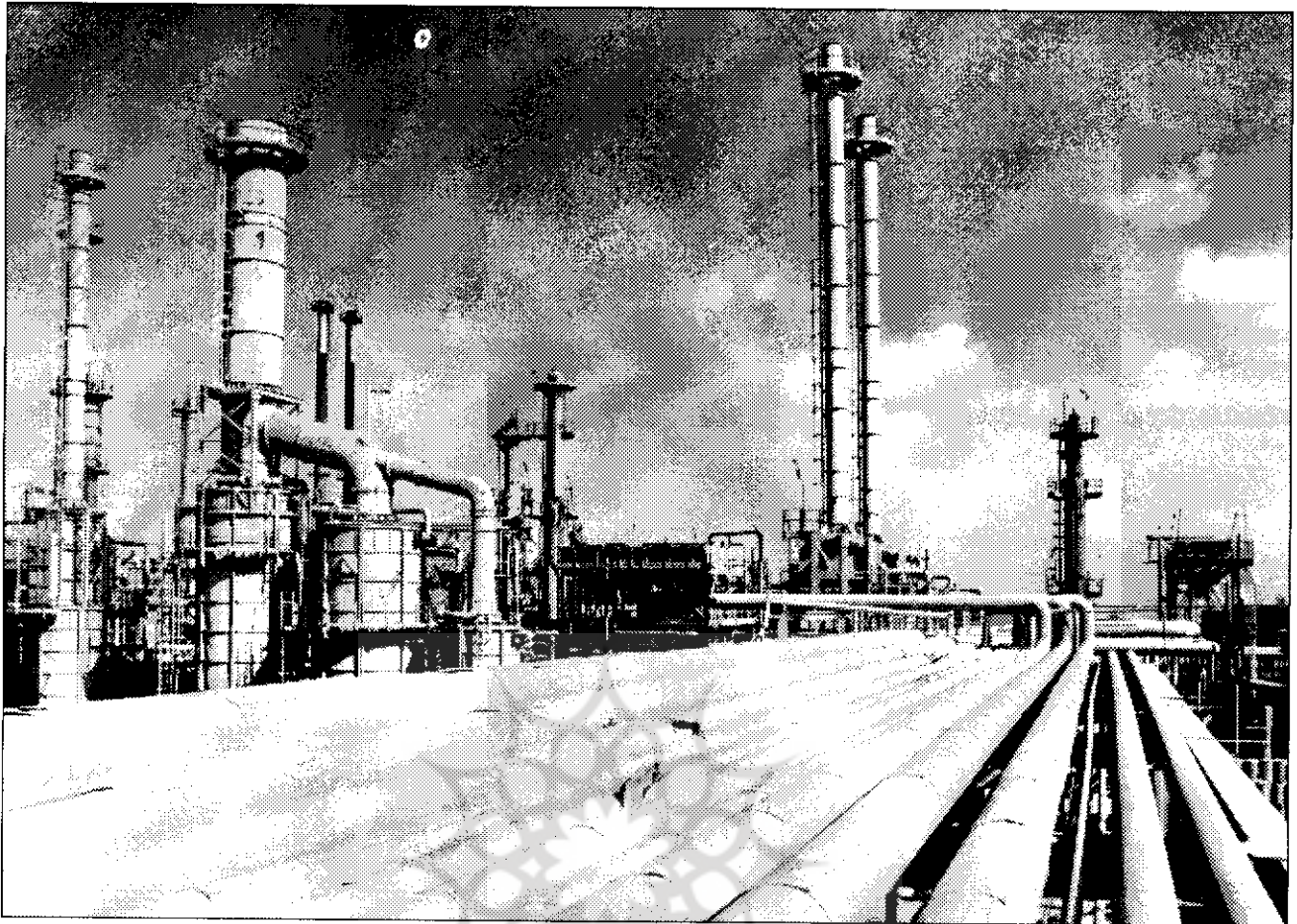
● با توجه به اینکه بسیاری از خودروهای کشور پیکان با مصرف زیاد بنزین می‌باشد، در صورتی که ماشینهای جدید تقریباً ۶ لیتر مصرف می‌کنند، برای

این موضوع چه فکری شده است. آیا اگر تمام پیکانها گازسوز بشوند، یا اینکه شرکت نفت رأساً هزینه مربوطه را تقبل کند، آیا در نهایت در هزینه‌ها صرفه‌جویی نمی‌شود؟

○ همان طور که گفته شد، غیر از مؤلفه قیمت که شاخص‌ترین است، مؤلفه‌های مهم دیگری هم داریم که به دو مورد از آنها اشاره کردم. از طرف دیگر میزان سرعت در رانندگی و رانندگی صحیح به شدت در کاهش مصرف اثر می‌گذارد. در شهرهای بزرگ، مشکلات ترافیکی روی مصرف اثر می‌گذارد، یک بحث دیگر، خودروهای در حال حرکت است، ما از وضعیت خودروها آمارهای دقیقی داریم، تعداد قابل هستند و عملاً به دلیل اینکه قانون دقیق و قابل اجرایی در ارتباط با معاینه فنی پیاده نمی‌شود، شما هر نوع ماشینی را در خیابانها می‌بینید و جدای از مسائل زیست‌محیطی که ایجاد می‌کنند، مسائل زیاد دیگری وجود دارد که در اینجا فرصت بحث آنها نیست. شاید اگر اینها را فهرست بکنید، مهمترین معیارهای مؤثر بر مصرف بنزین به ۲۰ مؤلفه مهم می‌رسد که در تبلیغات روابط عمومی ما معمولاً به آنها توجه داده می‌شود. در مورد خیلی از فرآورده‌های دیگر هم صرفاً قیمت مورد بحث نیست، چیزهای دیگری هم باید رعایت شود. به عنوان نمونه در تبصره ۱۹ قانون برنامه دوم الگوهای در نظر گرفته شده بود، که عملاً خیلی از آنها اجرا نشد، در مسائل ساختمان‌سازی، رعایت درجه حرارت مناسب برای محیطهای اداری، مسکونی و محیطهای کارخانه‌ها و رعایت درجه حرارت تعادلی برای جلوگیری از اتلاف حرارتی، ساخت و سازهای مناسب و مسائل حرارتی که در خانه‌ها، کارخانجات و در فضاها اداری و مسکونی استفاده شود، مطرح است و خیلی از مسائل دیگر که در همین تبصره آمده اما اجرا نشده و باعث شده است که همچنان روند افزایش مصرف فرآورده‌های نفتی را داشته باشیم.

### ● دلیل عدم اجرای آن چه بوده است؟

○ در این خصوص آنچه که به مسئولان وزارت نفت و یا شرکت پالایش و پخش مربوط بوده، برای انتقال مطلب در حد توان عمل شده است، البته برای کنترل مسائل مربوط به مدیریت انرژی در کشور نهادهای متعدد وجود دارد و برای ما امکان داشته آنچه که لازم بوده انجام



در کشور، به دنبال آن است که تا آنجا که امکان دارد از رانت استفاده بکند.

● بیشتر این رانت در چه بخشی از فرآورده‌هاست، در کدام قسمت این رانت بررسی شده است، مثلاً در حرارت تولید و حرارت...؟

۱) من چند مثال می‌زنم، شما صنایع داخلی را در نظر بگیرید، چه دولتی و چه بخش خصوصی، عملاً از سوخت استفاده می‌کنند. محصولی را که بیرون می‌دهد وقتی وارد بازار رقابت دنیا می‌شود و خودش را در این بازار قابل عرضه می‌کند، یکی از دلایلش، دلیل قیمتی است و یکی از دلایلی که می‌تواند در قیمت اثر بگذارد و با سود هم رقابت بکند، این است که دارد سوخت سیستم را با یارانه تهیه می‌کند یا مثلاً کارخانه‌های قابل ملاحظه‌ای که عملاً از فرآورده‌های نفتی به عنوان خوراک استفاده می‌کنند، چون خوراک با یارانه به آنها پرداخت می‌شود، بالطبع فرآورده‌هایی که صادر می‌کنند، در رقابت می‌بینند که بخش قابل ملاحظه‌ای از درآمدی که به دست می‌آورند، ناشی از یارانه‌ای

است که در بحث انرژی این یارانه سنگین را همچنان می‌پردازیم. خیلی از کسانی که از این رانت بی‌در و پیکر سوخت استفاده می‌کنند، کسانی هستند که اصلاً حق‌شان نیست و کسانی که درآمدهای بادآورده برای خودشان ایجاد کرده‌اند، در بخشهایی از این رانت استفاده می‌کنند.

این تازه بحث بنزین است و بخش کوچکی از آن نابرابری‌هایی است که در جامعه وجود دارد، بسیاری از کسانی که از این رانت‌ها استفاده می‌کنند و ثروت‌های بادآورده برای خودشان درست می‌کنند، کسانی هستند که عملاً به دلیل شرایطی که در کشور وجود دارد، برای اینکه این معادله خیلی تغییر نکند، ایجاد فشار هم می‌کنند. بنده اعتقاد دارم که اگر می‌خواهیم بخش خصوصی کشور ما روی پای خودش بایستد باید رانت را حذف بکنیم، زیرا این رانت بزرگترین آفت اقتصاد جامعه ما می‌باشد. من قسمتی را عرض می‌کنم که عملاً رشد بخش خصوصی در کشور ما به دلیل قضیه رانت، انگیزه‌هایی مطابق بخش خصوصی در کشورهایی که رشد منطقی داشتند، به وجود نمی‌آورد، زیرا بخش خصوصی

شده است، اما توجه داشته باشیم وقتی بحثهای اجرایی در مورد مدیریت انرژی می‌خواهد مطرح بشود، باید پشتوانه‌های خیلی دقیق، راهکارهای مردمی و قابل اجرا داشته باشد، به طوری که از یک وزن قابل اتکای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، انگیزشی و بالطبع به طور تمام عیار مردمی برخوردار باشد. خود همین امر در کشور ما در بعضی زمینه‌ها به خصوص به دلیل مخلوط شدن بحث قیمت، قابلیت عمل را در بعضی از زمینه‌ها عملاً گرفته و این بحث بسیار مفصلی است که در سخنرانی‌ها، مقالات، ترها و... مطرح شده و نهایتاً آنچه که به دست آمده است، این است که همین حالا در کشور برای امسال چیزی حدود ۸/۴ میلیارد تومان یارانه انرژی برای پنج فرآورده اصلی که در کشور توزیع می‌شود، دیده شده است. این رقم بسیار سنگینی است و در خصوص هیچ کالای دیگری به این اندازه یارانه در نظر گرفته نشده است. اصولاً بحث رانت در کشور ما که به تعبیری یک مشکل و بحث بغرنج سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و اصولاً معضل بزرگی برای جامعه اسلامی ماست، یکی از دلایل بزرگش این

است که ممکن است نامش را ارجحیت انرژی بگذارند، اشکال ندارد با کلمه نمی‌خواهیم بازی بکنیم، ولی تا چه حد باید از این ارجحیت نسبی استفاده کرد. الان رشد دلاکی و رشد جریان مربوط به فسادهای تجاری در کشور ما به چه خاطر است، برای اینکه تعدادی از رانت استفاده می‌کنند و ثروت بادآورده به دست می‌آورند، عملاً انگیزه برای تولید کم می‌شود و در خیلی از زمینه‌هایی که اسمش را صنعت می‌گذاریم، انگیزه برای تجارت جنبی رشد می‌کند، چون بخشهای عمده‌ای از درآمد صادرات غیرنفتی ما، درآمد ناشی از یارانه انرژی است. شما زانو صفتی را در تجارت از بین نمی‌برید، بالطبع وقتی با رانت مقابله شده‌کسی که سود عادلانه می‌خواهد رو به تولید می‌آورد، اصلاً تولید ارزش ذاتی و افزوده ایجاد می‌کند.

### ● در مورد حذف تترائیل سرب در تولید بنزین چه برنامه‌ای دارید؟

○ اصولاً من باید نکته‌ای را اشاره کنم، یکی از جهت‌گیری‌هایی که خیلی به آن توجه کردیم و حتی پالایشگاه اراک و بندرعباس، طبق این جهت‌گیری طراحی و ساخته شده، این بود که ما در این دو پالایشگاه بنزین بدون سرب تولید نماییم، الان حدود ۱۱/۵ میلیون لیتر در روز بنزین بدون سرب تولید می‌کنیم ولی عملاً در کشور ما بیش از ۱/۳ میلیون لیتر در روز مصرف نمی‌شود. علت این است که نوع خودروهای ما از نظر طراحی موتور طوری است که نمی‌تواند از بنزین بدون سرب استفاده کند، یعنی برای حرکت روان موتور قطعاً باید از تترائیل سرب استفاده شود، بنابراین عملاً استمرار استفاده از تترائیل سرب، بخشی به دلیل تحمیلی است که خودروها به سیستم پالایشگاهی وارد می‌کنند. این موضوع نکته خیلی ظریفی است، کارهایی را در شهر تهران آغاز کردیم، کارهای زیادی کردیم که استفاده از بنزین بدون سرب را افزایش بدهیم که حداقل این ۱۲ میلیون لیتری را که تولید می‌کنیم با بنزین‌های دیگر مخلوط نکنیم و تحویل مردم بدهیم بزین فوق‌العاده مرغوب تولید می‌کنیم ولی با بنزین‌های دیگر مخلوط می‌کنیم تا نهایتاً مورد استفاده خودروها قرار گیرد. این خودرو است که الگوی پالایشی را تحمیل می‌کند، البته تولیدکننده‌ها را ترغیب می‌کنیم که خودروهای تولیدی آنها بتواند از بنزین بدون سرب استفاده کند. ما برنامه گسترش استفاده از MTBE را در بنزین داریم، در درجه

اول در پالایشگاه آبادان و بعد به تدریج در همه پالایشگاه‌های دیگر، تا بتوانیم تا آنجایی که امکان دارد و الگوی مصرف اجازه بدهد، MTBE را جایگزین تترائیل سرب نماییم. اما بهینه کردن مصرف در هر کدام از اینها متفاوت است، مثلاً در مورد نفت کوره، مسائل اساسی که باید در الگوی مصرف در نظر گرفت، مسئله جایگزینی گاز است، برای همین است که در شکل و سیمی پیگیری شد که نیروگاه‌ها به جای نفت کوره و گازوییل مصرف‌کننده گاز بشوند و در مورد کارخانجات نیز به تدریج به همین ترتیب عمل شود، این بحث قیمت تنها نیست، بحث جایگزینی است. یا در مورد گازوییل معیارهای مصرف را کنترل بکنیم تا جایی که امکان دارد آن را با گاز جایگزین نماییم، نفت سفید الگوی بسیار موفق کنترل مصرف را دارد که خوشبختانه با رضامندی زیاد مردم مواجه شد، اما قیمت را نباید فراموش کرد، به ویژه در مورد بنزین، نفت سفید، نفت گاز و LPG، قیمت در بحث کنترل مصرف نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای دارد. الان وضع اسفبار مصرف فرآورده‌های نفتی را در ۶ ماهه اخیر در نظر بگیرید، در ۵ ماهه اول سال، رشد ۳/۳ درصدی در مورد فرآورده‌های اصلی داشتیم و در عین حال رشد مصرف فرآورده‌ها به حدود ۱۱ درصد رسیده است، بدترین وضعیت مربوط به گاز مایع است و بعد از آن بنزین است که ۸/۵ درصد نسبت سال قبل رشد داشته است.

### ● دلیل افزایش مصرف بنزین چیست؟ یکی از دلایل آن ممکن است افزایش تولید خودروها باشد.

○ یکی از مهم‌ترین دلایل، قیمت است و دلیل دیگر افزایش خودرو است، بدون اینکه ماشینهای فرسوده از رده خارج بشوند.

### ● نظر شما در مورد ادغام دو وزارت نفت و نیرو چیست؟

○ من نظر تخصصی فردی را ارائه نمی‌کنم، البته بحث تجمیع چند وزارتخانه در یکی از مواد قانون برنامه سوم آمده است، مثل بحثهای تجمیع کشاورزی و جهادسازندگی، وزارتخانه‌های صنعتی، وزارت معادن و فلزات و صنایع و همچنین در مورد انرژی که نماد آن شاید نفت و نیرو باشند. این موضوع، بحثی قانونی است، بالطبع قضیه جنبه‌های قانونی خودش را طی می‌کند و کارهای کارشناسی خودش را و در نهایت شکل صحیح آن را هرچه

باشد، قانونگذار تعیین می‌کند و هرچه قانونگذار تعیین کند، همان در نظام‌های اجرایی عمل می‌شود. اما نظر تخصصی و فردی من در مورد ادغام وزارت نفت و نیرو این است: اصولاً این ادغام هیچ مشکلی را از وزارت نفت حل نخواهد کرد، حداقل در بخش‌هایی که ما نگران هستیم که با این ادغام آن نگرانیها برطرف بشود. چون نگرانی در ارتباط با بحث مدیریت انرژی شاید بیشتر بحث نرم‌افزاری است تا بحث سخت‌افزاری و فکر می‌کنم که اگر غلظت و عمق ارتباطات ستادی سامان یافته در این دو وزارتخانه تعمیق بیشتری پیدا بکنند، در بحثهای مدیریت انرژی، سازمان برنامه و بودجه هم در این رابطه فعال‌تر برخورد بکنند، می‌توان در قالب ستادی این تعمیق را از نظر برنامه‌ریزی و بحث مدیریت انرژی یک سامان اجرایی داد. ولی اگر ادغام به صورت تشکیلاتی صورت بگیرد، مشکلی از وزارت نفت حل نخواهد شد، آخر قضیه این است که الگویی که از ابتدا مطرح بود، نظرات درستی که هیئت وزیران اعلام کرد که پتروشیمی از وزارت نفت جدا نشود، زیرا مشکل جدی پیدا می‌کرد به خصوص در مورد بحث خوراک و یک سامان هماهنگ شده‌ای بین پالایشگاه‌ها و پتروشیمی‌ها یافته و خوشبختانه هیئت وزیران و خود وزارت نفت و همه ما موافق جدا شدن پتروشیمی از وزارت نفت نبودیم. این قسمت دیگر در این بحث مطرح نیست، یعنی با وجود چهار شرکت اصلی وزارتخانه که با این ادغام شامل پنج شرکت می‌شود که چهار تا در وزارتخانه است و یکی هم توانیر اضافه می‌شود. در صورت ادغام ساختارهای ستادی و نهادی وزارت نیرو به شدت مشکل پیدا می‌کند، زیرا بخش آب آبیاری از ادغام باید جدا بشود یا نه، چون آب مسائل مهمی را در کشور ما شکل می‌دهد و در برنامه‌ریزی و سامان‌دهی آن بی‌توجهی به وجود خواهد آمد، آب مصرف‌کننده خانگی دارد، صنعتی، کشاورزی و مصارف متعدد دارد و در حیطه‌های مختلف، اصولاً هر کدام از اینها حیطه‌های تخصصی خاص خودش است، بعد تولید آب با تولید برق ارتباط تنگاتنگی دارد و رابطه ساختاری سنگینی که الان بین توانیر در خیلی از نیروگاه‌های هیدرولیکی به وجود آمده با قسمت سازمان ویژه‌ای که در قسمت آب و وزارت نیرو هست، این تفکیک آن اتصالات خوب هماهنگ شده فعلی را به هم می‌زند و عملاً هر مشکلی باید بین وزرا حل بشود. الان



درصد رشد مصرف فرآورده‌های سالهای ۱۳۷۶-۷۸ (میلیون لیتر در روز)

سال	۱۳۷۶	درصد رشد ۷۶ به ۷۵	۱۳۷۷	درصد رشد ۷۷ به ۷۶	۱۳۷۸	درصد رشد ۷۸ به ۷۷
فرآورده گاز مایع	۹,۴	۲,۲	۹,۶	۲,۱	۱۰	۷,۳
بنزین	۳۵	۶,۴	۳۸	۷,۷	۳۹	۳,۷
نفت سفید	۲۹	-۴,۹	۲۷	-۶,۲	۲۶	-۴,۴
نفت گاز	۶۴	۲,۹	۶۴	-۰,۸	۶۳	-۱,۱
نفت کوره	۴۴	۳,۸	۳۷	-۱۵,۴	۳۶	-۳,۲
جمع	۱۸۲	۲,۴	۱۷۶	-۳,۴	۱۷۵	-۰,۶

درصد رشد صادرات فرآورده‌های سالهای ۱۳۷۶-۷۸ (میلیون لیتر در روز)

سال	۱۳۷۶	درصد رشد ۷۶ به ۷۵	۱۳۷۷	درصد رشد ۷۷ به ۷۶	۱۳۷۸	درصد رشد ۷۸ به ۷۷
نفت سفید	۰	-	۰	-	۲,۴۱	x
نفت گاز	۰	-	۰,۲۷	x	۷,۵۹	۲۷۱۱,۱
نفت کوره	۳۵	۲۳,۷	۴۳,۳۰	۲۳,۷	۴۹,۸۳	۱۵,۱
جمع	۳۵,۰	۲۳,۷	۴۳,۶	۲۴,۵	۵۹,۸	۳۷,۳

\* صادرات نفت سفید از سال ۷۸ آغاز شده است.

\* صادرات نفت گاز از سال ۷۷ آغاز شده است.

درصد رشد واردات فرآورده‌های سالهای ۱۳۷۶-۷۸ (میلیون لیتر در روز)

سال	۱۳۷۶	درصد رشد ۷۶ به ۷۵	۱۳۷۷	درصد رشد ۷۷ به ۷۶	۱۳۷۸	درصد رشد ۷۸ به ۷۷
نفت سفید	۳/۷	-۳۱/۵	۰/۰	۰/۰	۰/۰	-
نفت گاز	۱/۳	-۶۶/۷	۰/۰	۰/۰	۰/۰	-
بنزین موتور	۵/۸	۱۱۴/۸	۳/۸	-۳۴/۵	۳/۴	-۱۰/۵
جمع	۱۰/۸	-۱۰/۰	۳/۸	-۶۴/۸	۳/۴	-۱۰/۵

درصد رشد تولید فرآورده‌های سالهای ۱۳۷۶-۷۸ (میلیون لیتر در روز)

سال	۱۳۷۶	درصد رشد ۷۶ به ۷۵	۱۳۷۷	درصد رشد ۷۷ به ۷۶	۱۳۷۸	درصد رشد ۷۸ به ۷۷
گاز مایع	۷,۸	۵,۴	۸,۱	۳,۸	۸,۴	۳,۷
بنزین	۲۹,۳	۳,۲	۳۳,۲	۱۳,۳	۳۶,۰	۸,۴
نفت سفید	۲۵,۵	۰,۸	۲۸,۴	۱۱,۴	۲۸,۶	۰,۷
نفت گاز	۶۱,۷	۶,۴	۶۴,۷	۴,۹	۶۹,۵	۷,۴
نفت کوره	۷۶,۷	۱۱,۵	۷۹,۱	۳,۱	۸۴,۲	۶,۴
سایر فرآورده‌ها	۲۱,۸	۱۳,۰	۲۰,۹	-۴,۱	۲۰,۷	-۱,۰
جمع	۲۲۲,۸	۷,۵	۲۳۴,۴	۵,۲	۲۴۷,۴	۵,۵

خصوص فکری جدی نمایند.

گذشت و از ادغام جلوگیری کرد، حالا تا تصمیم مجلس چه باشد که در صورت دولت همان را اجرا خواهد کرد، ولی اگر در مورد ادغام وزارت نیرو و نفت در مجلس بحثی مطرح بشود، قطعاً نمایندگان محترم توجه جدی به این موضوع خواهند داشت، زیرا این امر برای وزارت نیرو زبانهای بزرگی به بار می‌آورد و باید در این

وزارت نیرو در درون خودش مسائل برق و آب را حل می‌کند، تولید برق از نیروگاه‌های آبی را هماهنگ کرده‌اند، مسائل مختلف آب و برق جساهایی که، هم‌پوشی با هم دارند، آنها را هماهنگ کرده‌اند، اگر این تفکیک به وجود آید، بالطبع مشکلات جدی از آن طرف به وجود می‌آید، لذا جدا از ضعفی که هیئت وزیران دست

- 1- holding
- 2- Cost Center
- 3- Hydrotreating
- 4- Cat Cracker

درصد رشد واردات فرآورده‌ها طی سالهای ۱۳۷۶-۷۸

ارقام: میلیون لیتر در روز

سال فرآورده	۱۳۷۶	درصد رشد ۷۵ به ۷۶	۱۳۷۷	درصد رشد ۷۶ به ۷۷	۱۳۷۸	درصد رشد ۷۷ به ۷۸
نفت سفید	۳/۷	-۳۱/۵	۰/۰	۰/۰	۰/۰	-
نفت گاز	۱/۳	-۶۶/۷	۰/۰	۰/۰	۰/۰	-
بنزین موتور	۵/۸	۱۱۴/۸	۳/۸	-۳۴/۵	۳/۴	-۱۰/۵
جمع	۱۰/۸	-۱۰/۰	۳/۸	-۶۴/۸	۳/۴	-۱۰/۵

درصد رشد صادرات فرآورده‌ها طی سالهای ۱۳۷۶-۷۸

ارقام: میلیون لیتر در روز

سال فرآورده	۱۳۷۶	درصد رشد ۷۵ به ۷۶	۱۳۷۷	درصد رشد ۷۶ به ۷۷	۱۳۷۸	درصد رشد ۷۷ به ۷۸
نفت سفید	۰	-	۰	-	۲,۴۱	x
نفت گاز	۰	-	۰,۲۷	x	۷,۵۹	۲۷۱۱,۱
نفتکوره	۳۵	۲۳,۷	۴۳,۳۰	۲۳,۷	۴۹,۸۳	۱۵,۱
جمع	۳۵,۰	۲۳,۷	۴۳,۶	۲۴,۵	۵۹,۸	۳۷,۳

\* صادرات نفت سفید از سال ۷۸ آغاز شده است.

\*\* صادرات نفت گاز از سال ۷۷ آغاز شده است.

درصد رشد مصرف فرآورده‌ها طی سالهای ۱۳۷۶-۷۸

ارقام: میلیون لیتر در روز

سال فرآورده	۱۳۷۶	درصد رشد ۷۵ به ۷۶	۱۳۷۷	درصد رشد ۷۶ به ۷۷	۱۳۷۸	درصد رشد ۷۷ به ۷۸
گاز مایع	۹,۴	۲,۲	۹,۶	۲,۱	۱۰	۷,۳
بنزین	۳۵	۶,۴	۳۸	۷,۷	۳۹	۳,۷
نفت سفید	۲۹	-۴,۹	۲۷	-۶,۲	۲۶	-۴,۴
نفت گاز	۶۴	۲,۹	۶۴	-۰,۸	۶۳	-۱,۱
نفتکوره	۴۴	۳,۸	۳۷	-۱۵,۴	۳۶	-۳,۲
جمع	۱۸۲	۲,۴	۱۷۶	-۳,۴	۱۷۵	-۰,۶

درصد رشد تولید فرآورده‌ها طی سالهای ۱۳۷۶-۷۸

ارقام: میلیون لیتر در روز

سال فرآورده	۱۳۷۶	درصد رشد ۷۵ به ۷۶	۱۳۷۷	درصد رشد ۷۶ به ۷۷	۱۳۷۸	درصد رشد ۷۷ به ۷۸
گاز مایع	۷,۸	۵,۴	۸,۱	۳,۸	۸,۴	۳,۷
بنزین	۲۹,۳	۳,۲	۳۳,۲	۱۳,۳	۳۶,۰	۸,۴
نفت سفید	۲۵,۵	۰,۸	۲۸,۴	۱۱,۴	۲۸,۶	۰,۷
نفت گاز	۶۱,۷	۶,۴	۶۴,۷	۴,۹	۶۹,۵	۷,۴
نفتکوره	۷۶,۷	۱۱,۵	۷۹,۱	۳,۱	۸۴,۲	۶,۴
سایر فرآورده‌ها	۲۱,۸	۱۳,۰	۲۰,۹	-۴,۱	۲۰,۷	-۱,۰
جمع	۲۲۲,۸	۷,۵	۲۳۴,۴	۵,۲	۲۴۷,۴	۵,۵